

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség czíme alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona).
Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, félooldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 kr.

A kiadóhivatal

kezelője **Rózsa Sándor** főiskolai háznagy, kinek nevére intézendő a lap minden anyagi dolgára s a hirdetésekre vonatkozó küldemény.

Az új ezredév küszöbén.

Ma a magyar haza minden templomában, vallásfelekezeti különbség nélkül, egy és ugyanazon érzések hatása alatt, egyenlő lelkesedéssel, egy nagy és magasra emelő gondolatban, egy nagy és szent eszme körül összelelkelve, szállnak fel imáink az ég felé . . .

Mintha az első pünköst ünnepének történeti jelenségei és eseményei ismétlődnének itt közöttünk!

Több mint ezer év óta soha ilyen beszélő bizonyossága a népek történetében az isteni lélek kitöltetésének; annak a világot meghódító jelenetnek, a midőn „*valának mindnyájan egyenlő akarattal!*”

Ehez az alkalomhoz kötött emlékek hatása alatt szinte megállanak szívünknek dobbanásai a nagy hálatartozás kötelességének sulya alatt; mert hiszen ma, a nemzetek és népek történetében egy, az isteni örök hatalomnak s világkormányzatnak s abban az ő irántunk tanusított megkülönböztető szeretetének csudáját ünnepeljük.

Mert valóban, Istennek megkülönböztető szeretete, bölcsességének és hatalmas karjának különösebb támogatása kellett ahoz, hogy ez a magyar nemzet, a népek sorsát vezető Istennek mintegy ujmutatását követve s az ő lelkének ihletésére, mint egy maroknyi nép a nemzetek hullámzó tengerében és a mi több, annak irtóztató erejével szemben, elindult felkeresni és

meghódítani ezt a neki ígért országot s aztán megkezdvén hivatását a nemzetek történetében és az emberiség fejlődéséből neki jutott szerep betöltésében, sokszor vészben és viharban, még többször ellenséges áramlatok között, nem egyszer vére hullásával tartotta fel ezt a szép hazát; s íme, ma ezredéves fennállásának ünnepét szentelheti meg Isten kegyelméből akkor, a mikor nálánál számban, erőben, sokszor még kiváló szellemi tulajdonokban hatalmasabb népek is kitöröltettek a nemzetek sorából, s csak a történet lapjain maradt fel emlékezetők, sokszor lesújtó ítélet és megrázó tanulság gyanánt — dicstelen életükért . . .

Igen, de hát ma, a midőn imádott hazánk ezredéves fenmaradásának, a történet előtt szinte csudaszámba menő ünnepét szenteljük meg, nem szabad, sem szívünknek csupán igaz, benső öröme mellett megmaradnunk, sem egyszerűen a külső fényvel megelégednünk, mert *így* nálunknál éretlenebb történeti kifejlődésű népek is *tudnak* ünnepelni, a hosszú időknek megért és szerencsés lefolyása felett; hanem mindnyájunknak éreznünk kell azt, hogy az a baljóslatú végzet: „*Elvész a nép, a mely tudomány nélkül való*”, első sorban épen ez imádott magyar hazán teljesedhetik be legkönnyebben, egészen különös helyzeténél és sajátságos viszonyainál fogva, ha itt csak egy ember is találkozik közöttünk, a ki nem érti hivatását és e nagy évfordulónak még

nagyobb tanulságait és intelmeit; ha itt csak egy ember is találkozik közöttünk, a kinek, Isten imádása mellett, nem ez az elv irányozza lépteit: „A haza minden előtt!” És a kit egész megrázó erejével nem hat át annak tudata, hogy Magyarország súlya, jelentősége és boldogulása a nemzetek nagy családjában és annak életküzdelmeiben, első sorban ennek a magyar haza tagjainak értelmi és erkölcsi forrásaiban van letéve és nem elég ennek az Istentől megáldott földnek javait csak ősi jogon fogyasztani, dicsőségén az utódok könnyűségével és üres lélekkel élődni, a nagy nemzeti erényeket és erőket csak emlegetni; hanem kötelesség azt, ha csak egy porszemnyivel is, mindenkinek feltartania és növelnie. Valamely nemzethez való tartozásunknak épen úgy, mint a családnak, ez az erkölcsi kötelezettség a legelső feltétele.

Magyarországot, ezt a mindnyájunk által imádott szép hazát, ennek a nemzetnek erényei tartották meg. Ezekben az erényekben rejlő erőiben van megfejtve a világtörténet előtt fennmaradásának csudája.

De ebben van jövőjének, egy új ezredévnek is biztosítéka.

Maga Ő Felsége, koronás királyunk, mély belátással a jövőbe, méltán írta trónjának alapjára ezt a sokat mondó jelszót: „*Bizalmam az ősi erényben!*”

A magyar protestáns egyháznak, e nagy

nap alkalmából és annak óva intő emlékei mellett külön fogadást sem kell tennie ez erények ápolására.

Ebben élt és erősödött meg; ezt terjesztette, mint társadalmi tényező; sokszor ezért hullott még vére is; de ezért nyerte a köz tudatban, dicsekvésre méltó megkülönböztetésül *a magyar nemzeti egyház címet is.*

Ellenségeink, mondjuk jobban: irigyeink, mindennel megrágalmazhatnak; de arra még egyiknek sem volt bátorsága szemünkre vetni, hogy a magyar protestáns egyház, Isten imádása mellett, nem a magyar hazafiui erényeket szolgálta első sorban.

Egészen egyszerű, nyílt hazafisági program az, a mit családainkban, iskoláinkban, szószerkeinkben óhajtunk hirdetni az új ezredévben is.

Tagjaiban él egyedül a nemzet és ennek kezében van letéve emelkedése vagy bukása, és jaj annak a nemzetnek s benne annak a társadalomnak, a mely testi és lelki erőben, hazafiui jellemben, szabadságszeretetben satnya, vagy végképen megromlott nemzedéket nevel fel, akár társadalmi szokásai és erkölcei által . . . Jaj azért, mert ma már minden nemzetnek első sorban szellemi és testi épségétől függ egyedül fennmaradása. S annak a népnek, a melynek tagjai titkos vagy nyilvános bűnököt követtek el abban az irányban, hogy a lélek Istennek képe, a Szentlélek temploma lehessen az emberben; annak

✧ TÁRCZA. ✧

A „magyar vallás”-ról.

Mikor elbuktunk a mohácsi mezőkön,
S hit helyett már kétség ült a szemfedőnkön;
Mikor úgy látszott, hogy Isten elhagyott, el:
Az „új hit” világa akkor ragyogott fel!

. . . Egy-egy kicsi templom édes rejtekében,
Magyar ige zendiül, édes csodaképpen.
Magyar ige zendiül jogról, igazságról,
Az eltemetett jog — föltámadásáról!

Magyar ige zendiül két hazán keresztül,
S rá minden magyar szív földobog, megrezdül!
Hisz’ Árpád apánk szava, áhítatja,
„Magyarok Istene” jobban meghallgatja!

S ah, mintha bűbáján szép hazánk nyelvének:
A régi zsoltárok új erőt nyernének!
— Vagy talán hogy rajtunk újra betelt, újra,
A választott népnek minden baja, büja!

Hisz’ ott keseregetünk, siralomban élvén,
Mi is rabokként, a „Babilon vízénél.”
S nekünk sem lehetett reményünk egyébben,
Csak „a seregeknek erős Istenében! . . .”

— És ha jö a hajnal, a nap támadása:
Mit ér a hatalmak minden gátolása?!
Mire fölriadtak a nagy változáson,
Egy lett a magyar nép a „magyar valláson!”

. . . De ki tudna eztán merengeni békén,
A visszavonások ezer szövetségén?
Hogy, s miképp viselnek e hit ellenében,
Testvér-háborukat, az Isten nevében!

Am a magyar vallás hű marad magához,
Hű a szabadsághoz, a magyar hazához.
S Rákóczy, Bocskay, Bethlen kardja éle,
Fényt hint a magyar nép szebb jövődjére.

És ma „megfogyva bár, de törve nem”, élünk!
S ezerév határán áll hitünk, reményünk.
— Multadért a jövőt bizakodva várom,
Édes magyar hitem, szép magyar vallásom!

Szabolcska Mihály.*

Jézus gondolatai az Isten országa jövőjéről.

(Folytatás.)

Voltak ugyan, kik ez Isten országában idői beosztásokat, megkülönböztetéseket akartak látni, hogy annál inkább kitűnjék ez ország jövődjéje. De ez nagyon helytelen eljárás volt. Mert a szentírásbeli helyek,

* A jeles költő engedelmével és tetszésére átvettük e szép alkalmi költeményt a Fővárosi Lapokból. Szerkesztő.

elsepréséhez nem kell sem hódító hatalom és pusztító hadjárat, nem kellene véres, döntő csaták . . . az önmaga ásta meg könnyelmű, vétkesek kezével sötét és dicstelen sírját és annak el kell pusztulnia a természeti és az erkölcsi világrend kérlelhetetlen törvényei szerint; mert hiszen a rút szibarita vázakat összetöri az időnek egyetlen gyöngye érintése és a testben és lélekben, erkölcsökben nyomorékok vagy éppen halottak nem sokáig mozoghatnak bukás nélkül ott, hol az élet vívja a maga harczeit . . .

A magyar protestáns egyház ilyen elvek, ilyen szellem terjesztése által akar az új ezredév munkásai közé beállani.

Sőt, nincs mit titkolnia egyebek közt, ma is azért ünnepel igaz szívvel, határtalan örömmel, mert hogy a letűnt évezredet megérte a magyar társadalom, abban a magyar protestáns egyház ilyen lélektől áthatott életének is része van! . . .

Mitrovics Gyula.

A hittanhallgatók létszáma apadásának kérdésehez.

II.

A fentebbiekben előszámlálván a hittanhallgatók létszáma apadásának általunk észlelt okait, következik megbízatásunk második részének megbeszélése, t. i. hogy *miik volnának a teendők ezen apadás megszüntetésére?*

Mindenekelőtt javasoljuk, kérje föl ezután évről-évre egyházkerületi egyházi elnökségünk az általa megbízott érettségi vizsgálati elnököket, hogy ezek hívják föl

melyekre utaltak, éppen nem vonhatók annak a felfogásnak szolgálatába, melyet ők védelmeztek. Figyeljük meg csak ugyanis ezeket a helyeket. Ott van Mt. 12, 28. és Luk. 17, 21., melyeket Schmoller és Weiss próbáltak magyarázni, ámbar a mit egyik kezükkel adtak, a másikkal visszavették. Egyikben sincs idői meghatározás, hogy az Isten országában ekkor meg ekkor, így és így stb., tehát különböző fokok, átmeneti állapotok, fejlődések vagy effélék lennének kilátásban. Luk. 17, 21.-ben nincs idői vonatkozás, mert az *ἐντός ἡμῶν* nem azt teszi, „ti köztetek“, hanem „ti bennetek“. Mt. 21, 31.-ben sincs, mert a *προάγουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*-ban a *πρὸ* szócskát időre utalással nem igen lehet felfogni. Luk. 18, 14.-ben: *κατέβη οὗτος δε δικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκεῖνος* nem időbeli elsősegre van hivatkozás, hanem egyszerűen csak a dolog maga, mint ilyen van megemlítve. Felhozzák még a következő helyeket, mint lényegesebbeket. Mt. 12, 28. *ἔφθασεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ*. Weiss az *ἔφθασεν* erősségét igyekezett gyengíteni azzal, hogy egy jelentőségűnek mondotta az *ἦγγισεν* szóval, de mindez hiábavaló volt, mert az értelem világosan azt teszi, hogy a Sátán uralma már megdőlt és az Isten országa el kezdett megvalósulni. Továbbá Mt. 11, 12.-t. *ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται* n. t. l. összehasonlítva Luk. 16, 16. *πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται*, de a verbum nem passivum, hanem medium jelentésű, tehát a jövőre nézve nincs semmi utalás. Sokkal inkább a jelenre utal a jelentés, a mit megerősít Lukács is, midőn mondja: *ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται: μέχρις Ἰωάννου ἀπὸ τότε*

az érettségi vizsgát *már letelt*, s a vizsgáló bizottság előtt, a vizsgálat eredményének meghallgatása végett álló ifjak figyelmét a theologiai pályára, egyházunknak e tekintetben való szükségére, a debreczeni theol. akadémián nyerhető jótéteményekre stb. A vizsgálat letétele után történvén ezen felhívás, s ekkor kellvén az ifjaknak bejelenteni, hogy közülök ki melyik szakpályára kíván lépni: senki ebben az egyházi elnökség részéről jövő pressiót látni nem fog, s a kormányképviselők ezen eljárásunkat kifogásolni bizonyára nem fogják, és valószínű, hogy az ünnepélyes és komoly óra hatása alatt a komoly felhívó szónak több ifjúnál kedvező hatása lesz arra, hogy theologiai akadémiáink növendékei közé lépjen be.

A mi a már theologiai tanpályán levő ifjak helyzetének könnyítését, tehát azt illeti, hogy miképen igyekezzünk minél több ifjút nyerni meg ezen pályára: e végből ajánljuk a következő orvosszereket:

1. Mondassék ki, a) hogy a hittanhallgatók tandija debreczeni theologiai akadémiánkon félévenként 3—3 frtra szállítatik le, s a főtiszt. egyházkerület a tanári nyugdíjintézet által így szenvedett kárt saját pénztárából, a hittanhallgatók létszámához képest évről-évre megállapítandó összegben megtéríti ezen nyugdíjintézet pénztárába.

b) Alkottassék, a lehetőség határai között, a hittanhallgatók részére 10 ingyenes tápintézet hely, s kik erre föl nem vétethetnek, azokra nézve 20 frt legyen a tápintézetbe fizetendő évi összeg maximuma.

c) A benlakási díj minden hittanhallgatóra évi 6—6, tehát félévenként 3 frtban állapíttassék meg.

d) Kéressék föl a debreczeni ev. ref. egyháztanács, hogy ismert áldozatkészségével és nemes pártfogásával a legátusainak eddig adott 40 frtot kegyeskedjék fölemelni 60 frtra; a Debreczenben maradásra ugyanis az esküdt-felügyelők s a negyedéves hittanhallgatók csak hivatalos

ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐπαγγελίζεται, tehát megmondja, hogy azon időtől fogva pedig az evangyélium hirdettetik, vagyis ez most már, de csakis most már jelenlevő.* Jánossal az előkészület bevégeztetett, most már itt van a beteljesülés korszaka. Aztán Jézus válasza is Jánosnak Mt. 11, 5. 6., mely Ézsaiás 35, 5. 6.-ra utal, azt jelenti, hogy az Isten országa egész teljességében immár elkövetkezett. Még akkor is a jelenre kell utalást látni és nemcsak eschatologiai jelzést, ha Mt. 11, 5. 6.-t. Holtzmann szerint csak képiesen fogjuk fel, hiszen akkor is csak az a jelentés, hogy az az ország már elkezdett megvalósulni. Mt. 11, 5. utolsó szava: *πρωγὲ ἐπαγγελίζεται*, mely Ézs. 61, 1-re utal, szintén a jelent veszi fel, hiszen Ézs. 61, 1.-t. Jézus Luk. 4, 18.-ban magára alkalmazza: *τὴμερον πεπλήρωται ἡ γραφή αὐτῆ ἐν τοῖς ὠσίν ἡμῶν; ὁ μὴν ὁ ὀρθομῆρτος* hirdeti, ugyanakkor részeltet is e javakban. Mi is lett volna az, ha ő a javakat csak egy későbbi világnak tartotta volna fenn, hiszen így nem lett volna külön a prófétáknál. Nem, az ő szövetség a mit ígért, már beteljesedett, az üdv napja elközelgett és amaz ország minden javaival az emberek drága kincsévé lett. Mt. 11, egészen az ellentétet fejezi ki a mult és a jelen között; 11, 11-nek is csak így van értelme: a legkisebb e már elkövetkezett országban nagyobb, mint János, ki ez országban még nincs benne.

* V. ö. Luk. szavait Mátéval: *πάντες οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν*, a miben ki van fejezve, hogy a nagy válpont csakugyan megvan.

kényszerrel szoríthatók, miután a csekély 40 frtból még a nyugtábelég-költséget is nekik kell fedezniök, s ezenkívül 2 héten át két templomban nekik kell a köznap délutáni templomi szolgálatot végezniök, melyből közülök egyre — a szénior föl lévén az alól mentve — átlag 7—8 szokott esni. Valamint kéressék föl a debreczeni egyháztanács, hogy a nagy szünidőre, templomi szolgálatok teljesítése végett benmaradó hat hittanhallgatónak eddigi szerény díjazását, június 20-tól szeptember 9-ig terjedő szolgálatért egyenként 10 frt 50 kr., megannyira, tehát 21 frtra fölemelni kegyeskedjék.

2. Hívja föl a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés theologiai akadémiánk tanárkarát, hogy revideálván intézetök tanulmányi rendjét, adjanak javaslatot arra nézve, miképen lehetne egyes, egymáshoz közel álló studiümokat, a tanításnak intenzívebbé tétele által esetleg összevonni, egyes tantárgyaknak egyszerre több osztály által is hallgattatásában osztályösszevonásokat létesíteni, a mivel nemcsak a hittanhallgatók óraszámának kevesbitésére tennék sikeres és a lényegét egyáltalában nem érintő lépést, hanem a hittanárok azon lehangelő állapotán is segíthetnénk, a mely szerint egyes tantárgyaikat néha igen kevés hallgató előtt kénytelenek előadni.

3. Mondja ki már most a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés, hogy a neveléstan tanítása tekintetében megelégszik az 1875—1885. tanévek eljárásához képest az első tanévben félévenként 3—3 óra előadásával olyanformán, hogy az első félévben a neveléstan, a másodikban a tanítási módszertan adassék elő.

4. Tegyen a főtiszt. egyházkerület lépéseket egyházunk konventjénél, hogy, a fentebb elmondott okokra tekintettel, a theologiai alapvizsgálatoknál írásbeli dolgozatok készítése ezentúl ne kívántassék.

5. Végre mondja ki a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés, hogy a lelkészi vizsgálatokon nem akarja ezentúl egész évre visszavetni azon atyafiakat, kik egy vagy két

tantárgyból kaptak elégtelen osztályzatot, s ezt csak egy év múlva javíthatván, az év részökre az eddigi szabályzat szerint nem számított be. Intézkedjék a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés, hogy az ilyen tiszteletes atyafiak a főtiszteletű püspök úr elnökle alatt vagy a Debreczenben lakó egyházkerületi egyházi tanácsbírákból, vagy két, Debreczenhez közel lakó esperesből és a theologiai tanárokból álló vizsgáló bizottság előtt három hó elteltével javító vizsgálatot tehetvén, évet ne veszítsenek. Azokra nézve azonban, kik két tantárgynál többől kapnának elégtelen osztályzatot, a szabályzat eddigi szigorú intézkedése föltétlenül fentartandó volna.

Ezen utóbbi javaslatok elfogadása esetén a hittanhallgatók vizsgálati szabályzatában a theologiai alapvizsgálatokra és a lelkészi vizsgálatokra vonatkozó szakaszok illető pontjai átalakítandók lennének.

Tennie kell egyházunknak nemcsak a hittanhallgatók helyzete, tanulmányai, vizsgálati könnyítésében, de okvetlenül emelnie kell a tényleg szolgáló *segédlelkészek* helyzetét, szilárdítania kell azok bizonytalanságban függő, gyülekezetről-gyülekezetre egyének tetszésére, akár kényére bízott állapotát is.

Hogy ezen a téren is tehesünk valamit, jó lesz mindenekelőtt megismerkednünk a dunamelléki testvéregyházkerületben a segédlelkészek elhelyezési módjára vonatkozó régi gyakorlattal, melynek főbb elvei, Szóts Farkas budapesti theologiai igazgató úrnak e tárgyban hivatalból hozzánk intézett szíves értesítése szerint, a következők:

„1. Az ideiglenes alkalmazású lelkészek (segéd-, helyettes-, missiói lelkészek, vallástanárok, papi jellegű középiskolai tanárok stb.) névsora az egyházkerületi jegyzőkönyvben állandóan nyilván tartatik s az elhelyezést a püspök elnökle alatt a kerületi gyűlés idején ülésező seniorum collegium javasolja, az egyházkerületi közgyűlés pedig megerősíti. Az elhelyezésnél a káplánt kéri

Felhozzák még Márk 4, 11.-t. ὅτι τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ἐκείνοις δὲ τοῖς ἕξω ἐν παραβολαῖς πάντα γίνεται. De ez a hely éppen hogy azt teszi, hogy Jézus az Isten országát már meglévőnek, az emberek közös kincsének tekinti. Mert midőn az Isten országa jövő teljesülését kilátásba helyezi, akkor azt is mondja, hogy ez a bevégződés az evangélium magvával bevetett mezőn történik, miután a *παρὰ τὴν ὁδὸν* elvetett mag is a nagy mezőhöz tartozik, miképpen az ut is még a szántóföldhöz számítandó. És éppen e magyarázatra juttatnak el a többi helyek is, melyekre hivatkozni szoktak, mint Mt. 4, 26. valamint az elvetett magról és a kovásról szóló példázatok is, melyek az Isten országának még ezután megvalósulandó fejlődéséről beszélnek és tanítanak és azt helyezik kilátásba, hogy a mennyei javak az embereket lassankint áthatják (a kovász) úgy, hogy az Isten országa mind nagyobb és nagyobb terjedelemre jut (az elvetett mag). De meg maga az egész Mt. 13. is azt vési tudatunkba, ha az egész fejezetet figyelemmel végig olvassuk, hogy ott is, midőn ama törvényekről van szó, a melyek szerint az Isten országának fejlődni kell, és a melyek szerint ez a fejlődés történik is, ott is mindig egy olyan Isten országáról van szó, mely már megvan, melynek csak külső terjedelmében kell megszerezni azt, a mi már tulajdonképpen, mint teljes valóság van meg benne.

De hát hogyan, hiszen az üdv ebben az országban talán csak eschatologikus jelentőségű? Igen, eschatologikus jelentőségű is, de a mellett még olyan is, mely

nem utal éppen ilyen felvételre. Eltekinthetünk, midőn ezt állítjuk, sok helytől. Mert számos olyan hely van köztük, mely sem jót, sem rosszat nem mond, a kérdést sem jobbra, sem balra el nem dönti. Midőn a szegényeknek és az üldözötteknek megígértetik a mennyek országának javaiban való részesülés, ez tekintetbe alig jöhet, mert itt semmi sem utal a szövegben idői meghatározásokra.* Lehetséges, hogy a farizeusi igazságosság elvetése rögtön megadja a javakban való részesülést, de lehetséges, hogy ez csak a jövőben fog megtörténni. Szintén így mellőzhetjük pl. Mt. 6, 33. *ζητείτε τὴν βασιλείαν*: Mt. 23, 13: *κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν* κ. τ. λ. Luk. 9, 32.: *οὐκ εἰδότες εἰς* κ. τ. λ. és még számos más szentírásbeli helyet. Sőt még olyanok sem igazitanak tulajdonképpen, mint a milyenek Márk 10, 23. hol a gazdagok részesülése csak mint a jövőre irányuló van feltüntetve; nem, mert a gazdagok, legalább úgy, mint Jézus mondja, minden esetre mindig kívül állanak az Isten országán**, tehát az ő belépésük minden esetben, csak mint jövőbeli esemény történhetik meg. Még Mt. 4, 17. sem dönt semmit: *ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*, mert ezt úgy is lehet felfogni, hogy ez a beteljesülést jelzi; úgy is, hogy ámbár az Isten országa Jézussal elkövetkezett, de ez nem jelenti a tökéletességre jutást, miután ez országnak előbb még meg kell valósnia

* Mt. 5, 3—10.

** *Guillot*: idézett mű 38. kk. szépen magyarázza a gazdagoknak helyzetét az Isten országában. Lásd *Dicsőfi* magyarázatát is (idézett mű). Luk. 16, 19—31-ről.

lelkész vagy gyülekezet és az állást kérő káplán irásban betejesztett kérését az esperesi kar atyailag és pastoralis prudentiával meghányja-veti, szem előtt tartva részint a szükséglet milyenségét, részint az alkalmazást kérők képességeit.

2. A seniorum collegium által megállapított javaslatot az egyházkerületi gyűlés egy évre megerősíti, de az évközben szükségessé válható változtatásokra a püspököknek felhatalmazást ad. Az évközi elrendelések e szerint teljesen a püspök jogkörébe tartoznak.

3. Az ideiglenes állású lelkészek fegyelmileg első fokony annak az egyházmegyének bírósága alá tartoznak, melynek területén alkalmazva vannak; másodfokon az egyházkerületi bíróság alá.

4. Az ideiglenes alkalmazású lelkész a mint végleges alkalmazást nyer (parokhiát vagy tanszéket kap) a névsorból töröltetik; másfelől a végzett theologusok az 1-ső papi vizsgálat letétele után azonnal sort kapnak a jegyzékben, még pedig érdemjegyeik szerinti sort, azaz elől a jelesek, azután a többi osztályzatúak.

5. A segédlelkészek fizetése statutariter nincs megszabva. Gyakorlaton alapul és 80 frttól egész 300 frtig variál, de ezen kívül szállásból, élelmezésből, fűtésből, mosásból, világításból és útiköltség megtérítéséből, azaz teljes ellátásból áll. Az ellátás kötelezettsége egyházkerületi határozaton nyugszik. A helyettes lelkészek fizetése ellátáson kívül legalább kétszer akkora, mint a káplánoké. A missiói lelkészeké és a vallástanároké a viszonyokhoz képest lakásból (itt ellátás nincs) és 800—1200 frtból szokott állani. Ha a missiói gyülekezet anyásíttatik, maga választ papot, ki aztán a rendes lelkészek jogaiba lép.

6. Az ideigl. lelkészek költözési ideje jelenleg november 1-je, korábban június 1-je volt, de legcélszerűbb lenne szeptember 1-je. A katekhatákat rendszeren

már szept. 1-én beállítja a püspök s az egyházkerület aztán jóváhagyja az ő ideiglenes intézkedését.

A Dunamelléken sincsen tehát a segéd- és helyettes lelkészek szolgálatára nézve általánosan kötelező szabályzat, de van igenis olyan kipróbált gyakorlat, mely midőn egyfelől alkalmat nyújt az intéző atyáknak, hogy minden helyre a legalkalmasabb embert állíthassák, másfelől bizonyos mérsékelt centralisatió mellett a legüdvösebb decentralisatió elveit tartja szem előtt; végül az az előnye is megvan, hogy az iskolát végzett ember azonnal a közegyház alkalmazottjának tekintetik, s nincs kitéve az elhagyatottságnak, a kormányzat pedig mindig tudja, hogy hol és milyen emberei vannak.

Jól tudjuk és érezzük, hogy ezen gyakorlatot egyházkerületünkbe egyszerűen, minden változtatás nélkül nem ültethetjük át, de alkalmat ad az mi nekünk javasolni a következőket:

1. Vegyen a mi hivatalos egyházkerületünk is évről-évre tudomást a területén működő összes segéd- és helyettes lelkészekről oly módon, hogy az esperes uraktól minden tavaszi egyházkerületi közgyűlésre kérje be az illető egyházmegyékben szolgáló segéd- és helyettes lelkészek névsorát, szolgálati idejét és helyeit, és ezen adatokat, valamint lelkészképesítési bizonyítványaik minőségét évről-évre közölje az egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvében, a minék az a kettős haszna leendő, hogy gyülekezeteink és egyházkerületi hatóságaink folyton tudomásával lesznek még állandó jelleggel nem bíró lelkészeink számának, nevének, tartózkodási helyének és képzettségének, valamint ezek is folyton egyetemes érdekből való felügyelet alatt tudva magokat állani, melegebb szeretettel fognak ragaszkodni ahhoz az egyházhoz, melynek gondja van reájok, s mint édes gyermekeit, világ elé is vezeti őket.

2. Tegye megfontolás tárgyává egyházkerületi közgyűlésünk, miképen lehetne a segédlelkészek fizetését,

tökéletesen: sőt még úgy is lehet értelmezni, hogy el sem következett egészen az Isten országa, hanem csak mindjárt, rögtön azután fog teljességre jutni, vagy elkövetkezni.

Hanem ott van magának ez országnak legvalódióbb értelemben vett tartalma az örök élet, melyről, még mint ilyenről is Jézus nyilatkozataiban azt találjuk, hogy a kizárólagos eschatológiát nem első sorban és nem legnyomatékosabban kell hangsúlyoznunk, hiszen midőn a hívónél az örök életről van szó, ez neki nem eschatologikus abban az értelemben, hogy a jövőendő életben kell utána törekednie, hanem teljes valóság, melyet bír már ebben a földi életben is.

Különben, foglalkozzunk egy kissé ezzel a kérdéssel. Mi a ζωή αιώνας? Hogy felelhessünk, állapítsuk meg előbb a szónak a fogalmát. Mi az „örök“ a biblia szerint. Az ő szövetségben és az ehhez csatlakozó későbbi zsidó irodalomban az örök szó nagyon relativ jelentésű és értékű. Nehány példa megvilágosítja ezt. Az Énók könyvében ezt olvassuk: az igazak az ő életük napjainak számát *be fogják végezni* és öregek lesznek a békében és szerencsés esztendeik száma *sok* lesz *örök* gyönyörűségben és békében *életük végéig*. Még jobb példa az, midőn azt találjuk, hogy a gonoszok örök életre számítanak és ez ötszáz évre terjed**, majd ott van az is, hogy a gonoszok örök fogságra vettetek, de ez csak

életük végéig fog terjedni*. A harmadik könyvében ugyanez iratnak már azt találjuk, hogy a nap örökké világít,** örök kegyelem, örök jóság van.*** Látható, hogy a zsidó nyelvhasználat az idő fogalmából indult, ki és azután ezt milyenség fogalommal változtatta át, a mi azt teszi, hogy akkor nem annyira a tartamot, mint inkább a kiválóságot, nagyságot, különbözőséget akarja ez a szó kifejezni.**** Már az új szövetségben, különösen az evangéliumokban határozottabb ez a fogalom, mert ott mindig a végtelenség van vele összekötve és nem a „sok“ idő. Látszik ez nem csak abból, hogy a κόλασις αιώνας és a πόνος αιώνας párhuzamba van állítva a ζωή αιώνας-sal, hanem sokkal inkább az ilyen kifejezésekből, mint πόνος αβυσσος, πόνος ού σβέννυται. Eppen ezért háttérbe vonul a qualitas fogalma is, ámbar ott van az αιώνας σκήνη,***** mely kifejezés azt is jelentheti, hogy ezek a sátrak a felső világhoz tartoznak, azonban ugyanez a kifejezés inkább azt az ellentétet akarja kifejezni, mely van a földi romlandó és az égi romolhatatlan sátrak között.

Dr. Bartók Jenő.

(Folyt. köv.)

* 13. 14. v. ö. 25, 26. II. k. 39, 5. 10. 43, 46. 3. stb.

** 72, 35.

*** 92, 4.

**** V. ö. az új szöv. αἰών μελλόντων, hol az αἰώνιος a *dicsőbb* világhoz tartozik.

***** Luk. 16, 9.

* 5, 9.

** 10, 10.

általában mindenütt oly fokra emelni, hogy lehetőleg feleljen meg az más tudományos pályát végzett, még rendes állással nem bíró ifjak fizetésének Teljes ellátás mellett legkevesebb 300 frt az, a mit a mai viszonyok között egy pályavégzett ember, tehát egy segédlelkész is igényelhet.

Jól tudjuk, hogy nagyon sok lelkészünk, kinek pedig nagymérvű hivatali teendői, megtámadott egészsége, vagy előrehaladt kora miatt okvetetlenül szüksége van egy segédlelkész mellette való szolgálatára, teljesen képtelen ezért, teljes ellátás mellett 300 frt fizetést is biztosítani, s épen ebből folyólag javasoljuk: vigye e kérdést egyházkerületi közgyűlésünk a főtiszt. konvent elé, mely vizsgálja meg, miként lehetne a domesztikai pénztárból a káplánok fizetése ügyét úgy rendezni, hogy a hol az illető lelkészek — s ilyen lesz a legtöbb — nem bírják a magok jövedelméből a 300 frtot megfizetni, ott az egyetemes egyházi pénztár fedezze a fizetni nem tudott többletet.

Ilyenformán segédlelkészeink nem is az egyes egyházkerületek, hanem épen egyetemes magyar ev. reformált egyházunk gondozása alá jutnának, a mi ismét csak existenciájuk erkölcsi színvonalát emelné, — s más oldalról ezen intézkedéssel meglehetősen elejét lehetne venni annak a helytelen visszásságnak is, hogy egyes lelkészeink pusztán kényelmi szempontból tartsanak magok mellett káplánokat.

Ezek mellett szükséges, mert méltányos dolog volna segédlelkészeinkre nézve egy szolgálati pragmatika megállapítása, melyben határozottan megszabtnék kötelesegeik és jogaik teljes köre, főnökeikhez való viszonyuk, tehát ezeknek jogai és kötelesegei; a segédlelkészek jogi állása egyházegyetemünk hivatalos társadalmában, olyanformán, hogy ők hivatalos dolgaikat illetőleg az egyházmegyei közgyűlés, fegyelmi ügyeiket illetőleg pedig az egyházmegyei bíróság fenhatósága alá helyeztessenek.

Nemcsak az egyházi, de még a világi sajtó is sokat foglalkozott az utóbbi időkben a hazai prot. egyház, tehát a mi egyházunk lelkészeinek is fizetése rendezésének nagy és fontos ügyével. Az egyházi sajtó egyházunk, a világi pedig magyar államiságunk egyik sarkkérdésének tekinti ez ügyet. És méltán! Fontos az mind a két szempontból.

Annál különösebb aztán, hogy, a konventet most már kivéve, egyházi főbb hatóságaink, egyházkerületeink, s debreczeni és budapesti zsinataink e nagy kérdéssel eddig vagy épen nem, vagy behatólag semmiesetre nem foglalkoztak.

Kezdje el a virágzóbb létért való küzdelem eme nagy harcát a mi tiszántúli ev. ref. egyházkerületünk. Tisztelettel kérjük, beszélje meg ne csak a hittanhallgatókra s a segédlelkészekre nézve a fentebbiekben elősorolt javaslatainkat, de vegye föl a harcot a teljes csatasíkon, s tegyen lépéseket, s sürgesse a kellő lépések megtételét lelkészeink helyzetének általános emelésére, sorsuk mielőbbi megjavítására is.

Ugy gondoljuk mi, hogy ha nem teszi ezt meg főtiszt. egyházkerületünk; hogy ha nem tesz elhatározó lépéseket egyetemes magyar reformált egyházunk, hogy lelkészeink javadalma, a helyi viszonyoknak, a falusi élet olcsóbbságának tekintetbe vételével, feleljen meg egy középiskolai tanár javadalmának: nem kell annak megjósolásához prófétai képesség, hogy 2—3 évtized múlva üresen fognak állani, legalább kisebb lelkészi állomásaink, s a min mostan még, erővel és áldozattal bár, de lehet segíteni, azon akkor már emberi erő segíteni képes nem leend.

Gyakorlati tapasztalatokon alapuló véleményes javaslatot kívánt tőlünk a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés azon kérdésben, hogy mik lehetnek a hittanhallgatók létszáma feltűnő apadásának okai, s mik volnának a teendők annak megszüntetésére nézve?

Mi előadtuk nézetünket leplezetlenül. Mert gyógyítani szeretnénk, föl kellett tárnunk az orvosok előtt a sebek egész terjedelmét, mélységét.

Nem állottunk meg félúton sem, hogy csak a hittanhallgatókról beszéljünk.

Szeretnők, ha lelkesült, jövődő életpályájok buzgó szerelmétől áthatott ifjak nagy serege népesítené be újra theológiai akadémiáink tantermeinek padjait; szeretnők, ha segédlelkészeink nemes buzgalommal, szent örömmel s édes reménységgel munkálkodnának az Ur hozzánk tartozó szőlőiben; szeretnők végre, ha állásuk fenkolt voltának élő tudatával bíró lelkészeink, megbecsültetve a világtól és társadalomtól, oly erkölcsi erővel felruházva éreznék magokat, melytől távol áll a csüggedés, s melyhez nem fér közel a kétely, a bátortalanság.

Szeretnők mi egyszerre, vagyis egymás mellett mindezt, mert azzal csak rontanók a helyzetet, ha a hittanhallgatókra nézve a mostaninál is könnyebbé tennők a tanulói pályát, míg kinn az életben a mostani rideg való könyörtelensége fogadná őket. Ezért mentünk — látszólag legalább — megbízatásunk határain is túl, s beszéltünk a segéd- és a rendes lelkészek helyzete emelésének követelményeiről, szükséges voltáról is.

Csiky Lajos.

TANÜGY.

Internátus a debreczeni ev. ref. kollégiumban.

Tudvalevő dolog, hogy a főiskolában régi alapon fennálló bentlakási rendszer ma már nem felel meg a kívánalmaknak. Már évek óta több ízben felmerült a reform. szükséges volta, leghatározottabban öt évvel ezelőtt. A tanárkar részéről történtek is kísérletek az átalakítás iránt, de azok mindég akadályokra találtak. Az Elek Lajos által készített s a tanárkar által elfogadott alábbi munkálat alkalmas lesz arra, hogy ezuton a kérdés elvégre megoldassék s főiskolánk e téren egy nagy lépéssel haladjon előre. A munkálatot, az érdeklődők és hivatottak alaposabb tájékoztatása végett az alábbiakban egész terjedelmében közöljük.

Tekintetes Gazdasági Tanács! A Tekintetes Gazdasági Tanács, a főiskolai helyiségek rendezésének tárgyalása alkalmából, 1895. jul. 31-iki üléséből 410. jknyvi sz. a. felhívta tanárkarunkat azon vezérelve megállapítására, a melyek a már régi idő óta sürgetett internatus épületének berendezésénél szem előtt tartandók, kimondván, hogy a tanárkari előterjesztés vétele után haladék nélkül intézkedni fog a szükséges épület tervének elkészítéséről s majd az egyházkerület jóváhagyása után az építkezésről.

Az 1895. szept. 21. s következő napjain tartott egyházkerületi közgyűlés pedig, 365. jknyvi szám alatt kimondotta, hogy: „lehetőleg a jövő közgyűlésre elvárja az internatus létesítése tárgyában a javaslatokat.“

Majd a főiskola szellemi s anyagi ügyeinek átvizsgálásával megbízott egyházkerületi küldöttség, 1896. febr. 24-iki üléséből 4-ik jknyvi száma alatt megsürgetvén a bentlakás szabályozására készítenő javaslatot 1896. ápril 15-iki ülésén, 161. jknyvi sz. a. kimondta a Tekintetes Gazdasági Tanács, hogy: „Az internatus

ügyében a tanárkar előterjesztése, — mint a további teendőkre nézve alapul szolgáló munkát, — beváratik.“

Ily előzmények után tanárkarunk az ügynek tüzetes tanulmányozása végett bizottságot küldött ki saját kebeléből, s a bizottsági munkát letárgyalása után, véleményét és javaslatait a következőkben mutatja be.

1. Főiskolai bentlakási intézményünk átalakításának főbb okai.

A lelkeszi és tanítói pályára törekvők számának évek óta állandóan jelentkező kevesbedése, továbbá az a sajnos körülmény, hogy a vagyonosabb szülék fiai nem keresik föl oly arányban főiskolánkat tanulmányaik folytatása céljából, a mint az egyrészlől egyházi, másrészlől nemzeti érdekeink szempontjából kívánatos volna, végül jelenlegi bentlakási rendszerünknek annyiszor feltárt és már-már türehtetlen fogyatkozásai: imé ezek ama főbb okok, melyek az internatus kérdésének czélszerű megoldását oly igen kívánatossá és sürgössé teszik.

2. Az átalakítandó internatus czélja és remélhető eredménye.

Az előbbi sz. a. jelzett okok ismerete úgyszólván önkénytelenül rávezet bennünket az internatus czéljának meghatározására, mihez képest a főiskolánk által szervezendő internatusi intézmény czélja:

1. Jótéteményes helyek fentartása által a lelkeszi és tanítói hivatalokra nevelni és segíteni a szegényebb ifjakat.

2. Fizetéses helyek fentartása által jövő hivatásuknak megfelelő nevelésben részesíteni a vagyonosabb ifjakat.

Egy jól szervezett internatusban állandó és szakavatott felügyelet védi a még fejletlen ifjakat a káros befolyások ellen; szabályozza az ifju testi és lelki fejlődését az egészségügyi törvényeknek tervszerű alkalmazása által a táplálkozásban, a lakásban, a ruházkozásban a tisztaságban, a munka és szórakozás eszközeiben, egyszóval: az összes életviszonyokban; czélszerű munkabeosztás és szükség esetén megfelelő támogatás által elejét veszi az annyiszor hangoztatott tulterheltetésnek; gondos vezetés s egészséges közszellem teremtése által felkölti, erősíti és ápolja a fejlődő ifjuban az igaz vallásos hitet az erkölcsi érzéket s a hazaszeretetet szent tüzét.

3. Az internatus növendékei.

Főiskolai ifjuságunk nagy számára, a különböző tanszakoknál formálható különböző igényekre, továbbá a fölmerülhető pénzügyi akadályokra való tekintetből nem javasolhatjuk, hogy az összes tanuló iftuság egyetlen internatusi intézmény kebelében nyerjen elhelyezést. Nézetünk szerint az érett korú akadémiai ifjuság továbbra is megmaradhat az anyaiskola szárnyai alatt. A második emeleti lakó szobák, a lakó társak kevesbitése, a felügyelet czélszerű szabályozása, a folyosók beüvegeztetése, a tisztogatás és szolgálat módosítása mellett, kellemes és a szellemi munkálkodásra alkalmas otthont fognak képezni.

A tanítóképezde és gymnasium növendékei mindenesetre kitelepítendőek jelenlegi lakószobáikból. A fentebb érintett okokon kívül hathatósan sürgeti ezt a tanterem jelenlegi létszámának elégtelensége is, mely a tervbe vett bölcsészeti fakultás, illetve egyetem megnyitása esetén még érezhetőbb leend. Minthogy már a képezdei tanulók részére, úgy általános szegénységük miatt, mint az állami képezdéknel fenn álló gyakorlat következtében, ingyenes elhelyezésről kell gondoskodni: ez irányban csak akkor lehet megtenni sikeresen a kezdeményező

lépéseket, ha a szükséges anyagi erő rendelkezés alatt leend. Addig kénytelenek vagyunk azzal megelégedni, hogy rámutatunk a Margittay féle házra, mely megfelelő átalakítás, illetőleg építkezés mellett, czélszerű helyiségül kínálkozik.

Ily körülmények között ez alkalommal csakis a gymnasiumi növendékek internatusára terjesztjük ki javaslatunkat, mert:

- a) a gymnasiumnál érezhető legélénkebben a mai bentlakási állapotok türehtlen volta, mert:
- b) a gymnasiumi internatus rendezése bizonyos mérsékelt jövedelem biztosításával foganatosítható, mert:
- c) az elemi iskolai osztályoknak folyamatban levő kivitele mellett, a gymnasiumi tanulók lakószobáinak megüresedése, a tanterem hiányon egy időre segíteni fog.

Ezek folytán annak kimondását kérjük, hogy a jelenleg létesítendő internatus növendékeiül csak a főiskolai gymnasium rendes nyilvános tanulói vehetők föl.

4. Elhelyezés, ellátás.

A növendékek helyzetének, illetőleg a szülők igényeinek megfelelőleg, elhelyezés és ellátás, a vele járó feltétellel egyetemben kétféle u. m.:

- a) Egész díjas hely 40. Ezekre fölvehetők a növendékek bármely osztályból.
- b) Pótdíjas 84, ingyenes 16, és pedig az I—IV. osztályból 15—15, az V—VIII. osztályból 10—10, közülök egy-egy osztályból 2 ingyenes. Ha azonban valamely osztályból a helyek létszámánál kevesebb jelentkező volna: úgy az üres helyek betöltése más osztálybeliekből történik.

Egész díjat fizetők ketten-ketten egy nevelővel két szobából (egy nappali, egy háló) és egy kis előszobából álló lakásban helyeztetnek el. Ilyen úgy nevezhető családi lakások száma 20.

Mérsékelt díjat fizető és ingyenes növendékek osztályonként egy-egy tanuló, két osztályonként egy-egy társalgó, 4 osztályonként egy-egy háló teremben nyernek elhelyezést. (Háló termék mellett egy-egy mosdó szoba)

Közös használatra szolgáló helyiségek:

1. Imaterem, mely egyszersmind ünnepélyek helyéül továbbá zene és rajzteremül is szolgál.
2. Tornaterem, mely egyszersmind közgyűlési munka helyéül is használható.
3. Egy étterem.
4. Két beteg szoba, fürdő és előszobával.
5. Egy ruha raktár, a használatban nem levő ruhák tartására.

Egyéb helyiségek: 1. Földszint az utcára két üzlet-helyiség.

2. Első emelet utcára egy tanári lakás: 4 szoba, konyha, kamara, fürdő szobácska, — elkülönített pincze és padlás részlettel.

3. A felügyelő tanár hivatali szobája, mellette a látogatók elfogadására egy szoba, hol a növendékek rokonaikkal érintkezhetnek.

4. Két segéd, vagy helyettes tanár részére egy-egy szoba.

5. Házmester részére egy szoba.

6. A pinczehelyiségben: a) konyha, b) mosókonyha, c) éléskamarák, d) cselédszobák (1 a szakácsnének, 1 a nő-, 1 a férficselédnek), e) központi fűtőtelep, f) vizemelő és villanyfejlesztő gép helyisége, g) kőszén- és fatartó kamrák.

Épület. Az internatusi helyiség építésére már korábban kijelöltetett a főiskola hatvan-utcai 1092-ik számú beltelke.

Már az 1894. évi 133. sz. egyházkerületi végzésében kimondatott, miszerint „fentartja jogát az egyházkerület ahhoz, hogy a midőn azt szükségesnek tartja, mint tanári lakást megszüntesse és más célra használhassa föl.”

Ezen beltelket kiválóan alkalmassá teszi az internatus céljaira: 1. jelentékeny terjedelme, mely 2325¹/₂ méternyi, 2. központi fekvése, 3. a főiskolai fűvészkerttel közvetlen összeköttetésben létele.

E telek méretei a következők: Hatvan utcára néző oldala 23'45 m., fűvészkertre néző oldala 28'40 m., püspöki lak felőli oldala 86'31 m., Bignió felőli oldala 92'12 méter.

A telekre egy 2 emeletes négyszögű épület emelendő, esetleg a telek közepén egy keresztbe futó épülettel, mely az udvart két részre választja el.

Az épület központi fűtéssel, villanyvilágítással és vízvezetékkel látandó el.

Jegyzet: Az egyes helyiségek méreteinek megállapítása szakértő közbejöttével eszközölhető.

Elelmezés. 1. Egész díjat fizetők az internatus helyiségében étkeznek nevelőikkel együtt, s oly ellátásban részesülnek évi 500 frtért, mint más hasonló be rendezésű internatusok növendékei.

2. Evi 120 forintot fizető pótdíjas és az ingyenes növendékek ebédre és vacsorára a főiskolai tápintézetbe járnak, de reggelit az internatusban kapnak.

Tekintetes Gazdasági Tanács! Tervünk a részletekre nem terjed ki, aprólékosságig terjedő részletezés különben is későbbi, a létesítéshez közel eső idő feladata. De — nézetünk szerint, — az általunk előadottak elegendő tájékozást nyújtanak az emelendő épület be rendezésére nézve. Tudjuk jól, hogy a szükséges befektetések tetemes tökélet igényelnek, de meg vagyunk győződve, hogy ama töke, a kezdet nehézségei után meg fogja hozni a maga biztos gyümölcsét.

Tanárkárunk teljes bizalommal várja a Tekintetes Gazdasági Tanács intézkedéseit úgy a szükséges anyagi erő előállítására, mint az épület emelésére nézve, ennél fogva a maga részéről csakis a következő megjegyzésekre szorítkozik.

1. Az építkezés a főiskola ösztöndíj és tápintézeti alapjaitól fölveendő kölcsönök útján eszközölendő. E kölcsönök 4¹/₂%-os kamatainak fedezésére szolgál első sorban az üzlethelyiségek jövedelme, másodsorban az internatus bevételi többlete.

2. Felhívandók nagyobb, életerős egyházaink, egyházmegyéink, hogy ajánlási jog biztosítása mellett tegyenek alapítványokat egész díjas, avagy jótéteményes helyek fentartására. Egész díjas helyek 10,000, jótéteményes helyek 2400 frt tőke lefizetésével, vagy azok kamatjának megfelelő évi járadék biztosításával alapíthatók.

3. A mennyiben az illető alapító levelek értelmében eszközölhető: a tápintézeti alapítványok jótéteményes helyek fentartására vagy segélyezésére fordítandók.

4. Mondja ki a Főtiszteletű Egyházkerület, hogy az „Andaházi-Szilágyi intézet” a főiskola gymnasiumi internatusába helyeztetik át, annak külön pénztára és eddigi adminisztrációja továbbra is fentartatván. Az Andaházi-Szilágyi intézet növendékei 12 egész díjas helyen tartatnak, a szabályszerű díjak fizetése mellett. Az intézet jelenlegi háza — feltéve, hogy az kedvező feltételek mellett fogatosítható — eladandó, a tőkének egyrésze az internatus építésébe fektetendő, nagyobb része pedig jelzálog kölcsön gyanánt helyezendő el.

Teljes tisztelettel

Debreczen, 1896. május 4.

Elek Lajos, bizottsági előadó.

KÖZÉLETÜNK.

A Magyar Prot. Irodalmi Társaság közgyűlése.

Folyó hó 2-án d. u. 5 órakor tartotta meg a Magyar Prot. Irodalmi Társaság ez évi közgyűlését Budapesten a Lónyai-utcza ev. ref. főgymnasium dísztermében.

A közgyűlést d. u. 3 órakor választmányi gyűlés előzte meg, melyen Szász Károly elnökle alatt jelen voltak Hegedűs Sándor alelnök, Kiss Áron, báró Vay Béla főrendiházi alelnök, Szilassy Aladár, dr. Csiky Kálmán, Földváry László, Varga László alsó-némedii ev. ref. lelkész, Balogh Ferencz, Csiky Lajos, Petri Elek, dr. Szabó Aladár, Révész Kálmán, Zoványi Jenő (mint érdeklődő hallgató), Szóts Farkas titkár és Bendl Henrik pénztárnok.

A választmány nyugodt és szép tanácskozásban előkészítette a közgyűlés tárgyait, megállapodott például az elnöki s a megüresült választmányi helyeket illetőleg a közgyűlés alá teendő propositiókat illetőleg.

A közgyűlés a nevezettek kivül még számos előkelő nevű egyházi és világi férfiú jelenlétében nyílt meg. Két mozzanat tette ezen közgyűlést feledhetetlenül széppé: a másnap kezdődő millenniumi ünnepeknek minden lelket elfoglaló nagy gondolata, és három külföldi vendégnek, az Evangyéliomi Szövetség három lelkes tagjának a közgyűlésben való részvétele.

Szász Károly elnök, költői lelkéből fakadó szép beszéddel nyitotta meg a közgyűlést, beszélvén a millenniumról s egyházunknak az ezer évét leélt nemzet történetében való fontos állásáról, majd a Társaság nagy szerepéről az egyházban s utolsó évi története fontosabb mozzanatairól. Végre, mint elnök, búcsút vesz a Társaságtól, de a melynek hű és erői fogytaig munkás tagja akar lenni.

Majd bemutatja az Evangyéliomi Szövetség a gyűlésen megjelent, beléptük alkalmával lelkes éljenzéssel fogadott s az elnökség jobb- és balkeze felől helyet foglalt tagjait, dr. Baedeker Londonból, C. v. Knobelsdorff nyug. alezredést Berlinből, Fischer Sarassin olasz főconsult Bâselből, kiket a Társaság nevében, az elnökség előleges fölkérésére angol beszédben Balogh Ferencz üdvözölt, melyre dr. Baedeker válaszolt, s ezen beszédek tartalmát röviden dr. Szabó Aladár tolmácsolta. A lelkes beszédek, melyek mindkét oldalról lángoló egyháziasság szent forrásából fakadtak, még a hallgatóság azon részénél is, mely az idégen angol nyelvet nem értette, élénk figyelmet és érdeklődést költöttek.

Ezután Szóts Farkas olvasta föl részletes titkári jelentését, melyből imé közöljük a következő részleteket.

A M. Pr. Irodalmi Társaság 1895. évi számadása következő:

A) Jövedelem:	
Tagsági díjakból	2600 frt — kr.
Alapítványi kamatokból	1260 „ 50 „
Tőkék kamatjából	732 „ 09 „
Takarékpénztári betétek kamatjából	369 „ 33 „
Könyvekért	84 „ 20 „
Előfizetésekből a Szemlére	19 „ 20 „
Segélyező tagok adományából	14 „ 51 „
Összesen:	4879 frt 83 kr.

B) Kiadás:	
Protestáns Szemle	3273 frt 15 kr.
Monografia	1021 „ 22 „
Tiszti díjak	975 „ — „
Vegyések	189 „ 48 „

Károli-alapnak 4011 frt 27 kr. után 4%
Herczegszőlősi kánonok alapján 337 frt
után 4% 13 „ 48 „
Összesen: 5632 frt 78 kr.

Tulkiadás 1895-ben 752 „ 95 „

C) *Károli-alap:*

Allása 1894. decz. 31-én 4011 frt 27 kr.
Bevétel 1895-ben 772 „ 85 „ 4784 frt 12 kr.
Kiadása 1895-ben 1573 „ 02 „
Allása 1895. december 31-én 3211 frt 10 kr.

D) *Herczegszőlősi kánonok alapja:*

1894. december 31-én 337 frt — kr.
Kamatjövendele 1895-ben 13 „ 48 „
Allása 1895. december 31-én 350 frt 48 kr.

E) *Vagyonkimutalás (1895. decz. 31-én):*

A m. pr. irodalmi társaság tőkéje . . . 49,117 frt 58 kr.
Károli-alap állása 3,211 „ 10 „
Herczegszőlősi kánonok alapja 350 „ 48 „
Összesen: 52,679 frt 16 kr.

F) *Költségvetés az 1896-ik évre:*

Bevétel.

1. Tagdíjakból:
a) pártfogóktól 950 frt — kr.
b) alapító tagoktól 1402 „ 50 „
c) rendes tagoktól 2622 „ — „
d) pártoló tagoktól 1383 „ — „
2. Kamatokból:
a) értékpapírok után 770 „ 50 „
b) takarékpénztári betétek után 50 „ — „
Összesen: 7178 frt — kr.

Kiadás.

1. Prot. Szemlére 3350 frt — kr.
2. Monografiára 1460 „ — „
3. Tiszti díjakra 1150 „ — „
4. Vegyesekre 350 „ — „
5. Kamatokra 142 „ 44 „
Összesen: 6452 frt 44 kr.

Mutatkozó fölösleg 725 frt 56 kr.

Ezen évben a hátralékokból, az ügybuzgó pénztárnok sürgetésére, jóval több összeg folyt be, mint a mennyit, az előző évek szomorú tapasztalatai alapján, várni lehetett.

A tagok létszáma így áll: Van a Társaságnak

1. pártfogó tagja 33
2. alapító „ 284
3. rendes „ 444
4. pártoló „ 467

Összesen: 1228

A Koszorúból az idén is 10 füzet fog megjelenni, s illetmény gyanánt fogják kapni a pártfogó, alapító és rendes tagok Luthardt keresztyén erkölcsstani felolvasásait, melyek Csiky Lajos fordításában már elkészültek és sajtó alatt vannak. A herczegszőlősi kánonok facsimiléje is kikerült már sajtó alól, s rövid idő múlva szétküldetik.

A választásokra kerülén a sor, miután Szász Károly visszavonhatatlanul megmaradt lemondási szándéka mellett, helyére, a választmány javaslatára értelmében, Gyurácz Ferencz dunántúli ág. hitv. ev. püspök választotta meg; három elhalt vidéki választmányi tag: Papp Gábor püspök, dr. Kovács Ödön és Lukács Ödön helyére pedig Antal Gábor püspök, dr. Kecskeméthy István és Zsigmond Sándor, a visszalépett fővárosi választmányi

tag, Kovács Albert helyére pedig Szilágyi Sándor választották meg, szintén a választmány propositioi értelmében.

Miután még az alelnök indítványára hálás köszönetet és elismerést nyilvánított a közgyűlés a visszalépett elnöknek, feloszlott a gyűlés, minden egyes tagja azon fölemelő tudattal hagyván ott a disztermet, hogy jó kezekbe, egy lelkes egyházi főembernek kezeibe tette le ismét a Társaság ügyének legfőbb vezérlését, és hogy ha a tagokban meglesz az egyetértő jóindulat, virágozni is fog ezen Társaság, — emelésére egyházunknak, támogatására legszentebb érdekeinknek.

Adja Isten, hogy így legyen!

Csiky Lajos.

A felső-szabolcsi egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Szokott helyén, Nyiregyházán tartatott április hó 14—15-én. Pár hónappal előbb sok reménnyel néztünk e gyűlésünk elé. Megboldogult esperesünk nagyszabású körleveleiben előre jelzé a széles keretet, melyben egyházi életünkre nézve is emlékezetessé óhajtott tenni e millennaris esztendő. E gyűlésen következett volna a keret kitöltése, a szerepek kiosztása, az egyházas tevékenység hullámzó mozgásba hozása. Az ő erős egyénisége bizonyára képes lett volna nagyobb szabású tettekre,

„De nyugszik immár csendes hant alatt,
Nem bántja többé a nagy gondolat . . .”

Es mi, mintegy tanácstalanok, kiket arra szoktatott, hogy inkább néző publikumként álljunk az ő forrongó lelke alkotásainál, — most aggódva tekintünk egymásra a jövő miatt.

A gyűlést, a vármegyeháza díszes nagytermében, Nagymáté Albert főjegyző, mint helyettes esperes nyitotta meg. Gyönyörű imája a vallásos lélek fenekéről hozott drágagyöngy, az elköltözött vezér és barát utáni vágyó sóhajlás; mint langy esti pára ég felé szállott, hogy áldó harmatként hulljon a szívekbe vissza . . .

Gencsy Albert gondnokunk is az elköltözött elnöktársról és barátáról emlékezett. Majd röviden vázolván a teendőket, összetartásra, vallásos buzgóságra figyelmeztetett, s ezzel a gyűlés rendes alakját felvette.

Az esperesi jelentés beszámolt a végzett ügyekről. Házi bajok, minden kiemelkedőbb mozzanat nélkül. Most következett volna a gyűlés gyászában is felemelő cselekvénye: emlékünnepe néhai Gonda Balázs megtisztelésére. Fájdalom! mi az ilyen igazán becses alkalmakat nem tudjuk nevelő és felemelő hatásúvá tenni. Ha néhány lelkes ifjú pap és tanító össze nem áll énekkarrá, énekelve szívreható bensőséggel, — hát bizony-bizony nem leszen az emlékünnepe. Különben a nyiregyházai templom átkozottul rosz akusztikája képes semmivé tenni a legszebb beszédet tartalomban és előadásban. Pedig a Görömbei Péter emlékbeszéde méltó volt a nagy és igaz ember és pap szelleméhez. Előadása bensőséggel teljes. Hitt és azért szólott! Mily más hatása lett volna e beszédnek megfelelő keretben! . . . De hát, néhány pap és tanító, és a megboldogult Gonda családja, minden harangozás nélkül, közhírré tétel nélkül, közgyűlési tárgysorozatként végzett e kegyeletes dologgal, s aztán . . . ment tovább a gyűlés.

Az országos özv.-árva intézetbe fizetés ügye közérdeklődés tárgya volt. Egy bizottság alaposan előkészítette a dolgot, különösen Görömbei Péter és Vas Mihály pap-társaink, kik a rájuk bízottakban a minucziáig menő lelkiismeretet szoktak csinálni kisebb ügyeknél is, oly munkálattal állottak elő, melyhez alig fért valamely megjegyzés. Van nekünk vagy 85 ezer forint özvegy-árva

alapunk, melyből egy özvegy 120 frtot, egy árva 50 frtot kapott évenként. Ezt fogja kapni ezután is. Megbírná még azt is, hogy helyettünk úgy az egyszersmindenkori, mint az évi tagdíjakat fizesse az országos intézetbe. Igaz, hogy az eddigi 1% díjat ezután is fizetni fogjuk; de ez így is könnyítés rajtunk, kik tagjai vagyunk. Hanem új tagokat nem veszünk fel többé, s ha majd özvegyeink kihálnak, az alap papi nyugdíj-alap lesz részben és még az akkori körülmények szerint szegényebb papokat segélyeznek belőle.

Különben egy bizottság lett választva, hogy az egész segélyalap ügyvitelét új formába öntse, a mint most már kívánatos. Sőt egész pénzkezelésünk megkivánja az alapos revíziót. Sok szép pénze volna az egyházmegyének, — különféle címeken felülhaladja a 300,000 koronát — de míg egyrészt a hozzájuthatás nagyon nehézkes, másrészt a befizetések pontossága tekintetében sok kívánni való van. Nagy szerencse ránk nézve, hogy elhalt pénztárnokunk helyett, Vas Mihály lelkészársunk személyében, oly kapacitás került pénzkezelésünk élére, a ki úgy páratlan buzgósága, mint teljes gyakorlati ismerete folytán, alapos javulás reményére jogosít mindnyájunkat.

Egyéb tárgyalat ügyeink házi bajok, mint mondám. Díjlevelek, csereberék, közigazgatási és fegyelmi perek.

Az esperesi hivatal betöltésére határidő tüzetett május utolsó napjáig. Az elhunytak érdemei jegyzőkönyvbe vétettek — szokás szerint; de már emlékünnepegy tartásáról semmi intézkedés nem történt. Özvegye és árvái iránt a kegyelet szélső határáig elment az egyházmegye és saját egyháza is. De hogy az általa vezetett ügyeket ki fogja felvenni és lebonyolítani, az iránt még csak óhaj sem nyilvánult a fehér asztalnál. Annyi tény, hogy Görömbei Pétert senki sem mulja felül közöttünk s az ő páratlan tevékenysége, nagy munkaereje és gyakorlata teljesen rászolgált a szélesebbkörű vezető tevékenységre. De ő vele szemben sem habozom kimondani, hogy a felső-szabolcsi egyházmegye adminisztrációja egy embernek túlsok. Erről kellett volna beszélni komolyan és alaposan. Nagyon nehéz életünk van. Szegények vagyunk. Nevelésügyünk lassu tempóban bugdácsol. Legalább három felé kellene szakadnunk, mint régóta szóban van már.

Annyi tény, hogy aratni való sok! . . . S a ki az aratok élére vállalkozik, legyen dereka felőveze!

Referens.

A békés-bánati ref. egyházmegye közgyűlése.

A millenniumi közgyűlést Nagyikindán tartotta a békés-bánati ref. egyházmegye. A délvidék ezen új gyülekezete hívta meg kebelébe a közgyűlés tagjait; a kik ápril 27-én érkeztek tekintélyes számmal a városba. A közgyűlés 28. és 29-én tartott. Az első napon 8 órakor az egyház díszes és kedves imaházába gyűltek össze a tagok, hol fekete Gyula lelkész tartott imádságot vonatkozással az ezredéves ünneplésre is. Innen a városháza nagy tanácstermébe vonult az egész testület, melyet a polgármester készségesen bocsátott rendelkezésre, sőt a gyűlés iránti figyelem jeléül a városházán a nemzeti lobogót is kitűzette, s a gyűlés terem ajtajához két díszruhás őrt állíttatott. Itt Szabó János esperes mondott mély érzésű, gazdag tartalmu imát, melynek elhangzása után világi elnök gróf Ráday Gedeon beszélt, röviden, de hatalmasan. Megnyitójában érintette azok törekvését, kik az egyházi és világi sajtóban is az egyházmegye felosztása mellett oly érveket és indokokat hoztak fel, melyektől minden ép és jó érzésű ember boszankodással fordul el, a kik nem átalították megtámadni az egyház-

megyének nagyérdemű esperesét személyében is, a ki — ugymond — az egész magyar protestántizmus díszé, dicsekedése, büszkesége. E szavak nagy erővel voltak mondva, s hogy ezek a közgyűlés érzését fejezték ki, mutatta az a hatalmas éljenzés, az a tiszteletet kijelentő felállás, a mi e szavakat követte. Majd Tatár János tanácsbíró állott fel, hogy elnökség iránt a gyűlés tagjai nevében nyilatkozatot tegyen, mit szintén lelkesülve fogadtak a tagok.

Ezek után megkezdődött a 80 pontból álló tárgyszorozat feletti tanácskozás. Mindjárt előkerült a békési presbiterium ismeretes indítványa az egyházmegye szétosztása tárgyában. A pártolás végett minden gyülekezetnek megküldött javaslatot csak a szentesi és n.-becskereki egyházak tették magokévé. A gyűlésen a mozgalom irányítók egészen magokra maradtak. A közgyűlés nagy lelkesedéssel fogadta el a következő határozatot: „az egyházmegyei közgyűlés a békés-bánati egyházmegye jelen szervezetének bármely megbolygatását az egyházi élet fejlődésére, és a magyar nemzeti érdekekre hátrányosaknak találván, a békési egyház indítványa felett napirendre tér.”

Ime ezen határozattal felelt az illetékes egyházmegyei hatóság a több oldalról felszínre hozott szétosztási mozgalmakra. Ezzel lett megczáfolva azon hírlapi állítás, hogy a békésmegyei egyházak mind kiválnak, és elszakadni akarnak az eddigi kötelékből, most itt világossá lett, hogy egyetlen békési egyház sem táplál ilyen törekvéseket, sőt maga az elszakadást indítványozó békési presbiterium sem volt tisztában lelkészeinek célzatával, midőn az ő javaslatukra az elszakadást kimondották. Az pedig éppen világos dolog, hogy a Bánátban levő egyházak, ez idő szerint, bizonyos romlásuk nélkül nem alakíthatnának külön egyházmegyét, mert mint nagyobb részt kezdő új gyülekezetek rá vannak arra utalva, hogy oly erős, és tekintélyes test tagjaiként fejlődjenek, mint a jelenlegi egyházmegye. Az országos lelkészi gyámintézettel, az egyházmegyei hasonczélú intézet sorsa megváltozván, ezen új helyzetre vonatkozólag Papp Imre tervezet dolgozott ki, mely e lapokban is volt közölve, melyben elő volt adva, hogy az orsz. gyámintézettel szemben az egyházmegyei intézetnek és a lelkészeknek minő kötelezettségei lennének. A tervezet szerint a régi intézet kötelezettsége is megmaradna a tagokkal szemben, a szükség esetén ez is fizetné az alapszabályszerű összegeket s e mellett az országos intézetbe is a tagok helyett az összes belépési járulékot fizetné és az évi tagdíjakat is, kivéve a II-od és I-ső osztályu lelkészeket, a kik azonban szintén csak fizetésök 1%-át fizetnék a 2¹/₂% helyett. A határozat az lón, hogy egy szűkebb bizottság tegyen alapos és részletes számadást és a keresztülvitel módozatait világosan feltüntetve, tegye meg jelentését az őszi gyűlésre.

Bejelentetett, hogy néh. Kovács Ferencz volt tanácsbíró 99 ezer frt értékű vagyonának örökösévé a h.-m.-vásárhelyi ref. egyházat tette; továbbá, hogy Gyomán Csapó Mihály egy értékes házat és beltelket hagyományozott diakonissa nevelő intézet céljaira, továbbá H. M.-Vásárhelyen Oláh Ferencz 22 ezer koronás alapítványt tett az egyháznak.

A krassó-szörénymegyei új telepeken létező iskoláink, továbbá a lelei és orosházi iskolák államosíthatni kívánnak.

A nagyikindai körhöz tartozó Valkány fiókegyházzá alakult, s még ez évben iskolát óhajt építeni, s ebbe tanítót hozni államsegély igénybe vétele mellett.

H.-M.-Vásárhely új díszes gymn. épületet emel, a régi épületet bérházzá alakíttatja.

Szapáryfalva templomot akar építeni, a gyűjtésre engedélyt kér.

Több kisebb fontosságú ügyek között megemlítésre méltó még egy békési ügy, a mely Vaday József itteni volt tanító nevével áll kapcsolatban. Nevezett tanító rossz viszonyba jutott az ottani egyik lelkész Kecskeméti Ferenczcel. Egymás ellen való vádaskodásaikat nyilvánosság terére is átvitték. Vaday ellen nagy lett Békésen az izgatottság, feljelentették esperesnek, püspöknek, miniszternek. De a feljelentések kapcsán az esperes ellen is kezdtek vádaskodni. A püspökhöz tett feljelentésben pedig fenyegetőztek is, hogy Vaday miatt Békésen forradalom lesz és így tovább. Vaday azonban időközben Békésről N.-Váradra költözvén, az ügy tárgyalanná lett, de az világossá lőn, hogy a békési feljelentetők, az egyszerű paraszt emberek háta megett kell lenni valami titkos mozgatónak, ki a dolgokat irányítja s ott a közállapotokat elmérgesíti, háborúságot, zavargást szitogat. Hogy ez a titkos mozgató megösmertessék, egy küldöttség fog oda kimenni, hogy a létező veszélyes bajok idejekorán felösmertessenek s gyógyíttassanak.

A gyűlés első napján közebéd volt, melyen az összes itteni felekezetek lelkészei és világi fejei s rajtok kívül az intelligencia nagy számmal megjelentek. Nagy hatású köszöntőket többen mondtak.

A közgyűlésnek itt N.-Kikindán való tartása sok irányban nagyfontosságú volt. A nagytekintélyű testület, és annak érdemes tagjainak megjelenése itt a nemzeti-ségek és különböző felekezetek között nem volt hatástalan. Mindenki részéről figyelem, s tisztelet környezte őket, távozásukkal pedig sokáig megmaradó, kedves emléket hagytak maguk után. Hiszszük, hogy a mi kedves vendégeink is megnyugvással váltak el tőlünk mindazok után, a miket itt láttak és tapasztaltak.

N.-Kikindán, 1896. május 2.

Fekete Gyula.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A millennium megünneplése az egyházban és iskolában. A debreczeni ev. ref. egyház lelkészi kara lelkes és hazafias felhívást intézett az egyház tagjaihoz a folyó hó 10-én délelőtt megtartandó hálaadó istentiszteleten leendő megjelenés végett. „Ölekezzenek össze lelkeink — úgymond a felhívás — az Isten imádása és a hazaszeretet szent tűzében e napon az Ő oltára előtt.“ Egyházi beszédek fognak tartani: a nagytemplomban K. Tóth Kálmán, a kistemplomban Dicsőfi József, az újtemplomban Mitrovics Gyula lelkészek, az ispotálytemplomban Ferenczy Imre segédlelkész. Az istentiszteletnél különböző énekkarok fognak közreműködni, közadakozás végett pedig a főiskola egyetemmel fejlesztésének célja van kijelölve. — A debreczeni ev. ref. kollegiumnak a nagytemplomban tartandó ünnepélyén, a mint már írtuk, Csiky Lajos theol. tanár mond imát, Géresi Kálmán tanár alkalmi beszédet. — A debreczeni ev. ref. elemi iskolák ünnepélye a nagytemplomban 9-én reggel 8 órakor ment végbe, itt Dávid Mihály tanító tartott alkalmi beszédet. — A debreczeni összes elemi iskolák május 13-án délelőtt tartanak Simonffy Imre kir. tan. polgármester díszelnöksége alatt díszfelvonulással egybekötött emlékünneplést, mely alkalommal 9 órakor történik a felállítás a piacon végig; innen zeneszó mellett kivonulás a Nagyerdőre, hol oszlopba állás és a Hymnus éneklése után Sinka Sándor, főgymn. tanár, a Gönczy-egyesület járásköri elnöke tart emlék-

beszédet, mely után a Szózat éneklése, játék és perecziosztás következik. — A debreczeni ref. felsőbb leányiskolában f. hó 9-én az újtemplomban tartandó istentisztelet után az iskola kertjében, kedvezőtlen idő esetén ugyan csak a templomban, számos növendék ünnepi és alkalmi előadásával, 23 pontból álló gazdag program szerint fog végbenni az ünneplés. Alkalmi beszédet Dóczy Gedeon igazgató fog tartani „Ezeréves történelmünk áttekintése“ cím alatt. — A debreczeni állami főreáliskolában f. hó 9-én istentisztelet után d. e. 11 órakor veszi kezdetét az ünnepély. Az ünnepi beszédet Fazekas Sándor igazgató tartja. — A debreczeni kereskedelmi akadémia ünnepélye szintén d. e. 11 órakor fog tartatni, hol a megnyitó beszédet Zádor Lajos a keresk. társulat elnöke, az alkalmi beszédet dr. Szántó Sámuel tanár, a záróbeszédet dr. Bayer Ferencz igazgató tartja.

— Az evang. szövetség képviselőjében Bligh Ede lelkész vezetése mellett Baedecker bölcsészettudor, Knobelsdorff K. nyugalmazott alezredes és Vischer Sarasin A. tagokból álló küldöttség látogatta meg hazánk fő- és székvárosát, hogy részt vegyenek nemzetünk és hazánk ezredéves fennállása alkalmából érzett hazafias örömlünkben s egyuttal szívesen üdvözöljék a magyar protestáns hittestvéreket, a prot. irodalmi társaság választmányi közgyűlésének színe előtt. A tekintélyes küldöttség tagjait nemcsak a fő- és székvárosban egybeseregelt protestáns kitünőségeink fogadták a legelőzékenyebb testvéri szeretettel, hanem figyelemre és megkülönböztetett tiszteletre méltatták őket a diplomatai körök is. Ő Felsője az elibe járult küldöttséghez ezt a kérdést volt kegyes intézni: „Mi a célja az önök társaságának?“ Erre Vischer Sarasin küldöttségi tag így felelt: „Az evang. szövetség azoknak a keresztyén hívőknek a társasága, a kik a Jézus Krisztusban való hitöknek egységét kifejezni akarják.“ Erre a Királyi Felsője ezeket a rendkívüli mély jelentőségű szavakat mondotta: „A sok tusakodás és nagy zűrzavar idején örömlömre szolgál, hogy megismerhetem azt a társaságot, melynek ilyen célja van.“ A meghatottan távozó küldöttségi tagok közül Vischer Sarasin atyánkfia, dúsgazdag bázeli polgár, a helvétiai evang. szövetségi gyűlések alelnöke, ellátogatott Debreczenbe is, a hol folyó hó 8-án délelőtt 11 órakor a kollegiumi imateremben főtiszt. püspök úr, a theol. professorok és nagyszámú akadémiai ifjak jelenlétében, tanulságos, tartalmas és hatásos evangyéliumi szellemű beszédet tartott, kifejtvén az evang. szövetség eme jelszavának értelmét: unum corpus sumus in Christo. Az áldozatkész és önzetlen buzgóságú keresztyén atyánkfiát mindenekben, a melyekre menend, kísérje az Ur oltalma és áldó kegyelme.

— Boros Béni, Aradymegye b.-jenői kerületének országgyűlési képviselője, az „Aradi és Csanádi Egyesült Vasútak“ igazgatója, ki nemcsak hazánkban volt a legnagyobb szaktekintély a vasútépítés terén, de ki Európa szerte elismert működésű férfiú volt, ápr. hó 15-én Arad városában — a hol született — 56 éves korában meghalt s temetése 16-án az egész megye intelligens közönségének s választó kerülete polgárságának megható részvéte mellett Aradon ment végbe. Bármily nagy volt is a megboldogult a vasútak és egyéb közigazdasági intézmények létrehozásában, nem sorolhatjuk itt elő érdemeit. (Megtették azt bőven a politikai lapok.) Azt azonban jól esik elmondanom, hogy e valóban páratlan jószívű s felvilágosodott szellemű férfiúnak (róm. kath. vallású volt) felette sokat köszönhetnek az aradymegyei ev. ref. egyházak, de főképp a b.-sebesi és csermői, melyeket építés alkalmával úgy sajtát, mint a „Vasút társulat“ pénztá-

rából (főképp az igen czélszerű garahonczai cserép és egyéb építési anyag kedvezményes szállítása folytán) sokszor segítette. Felvilágosodottságára jellemző, hogy *Garahonczon* úgyszólván az ő kezdeményezésére tartott az első református istenitiztelet, melyen — valamint ottlétekor mindig — egész családjával megjelent. Meghalt, de emléke örökre élni fog! Hazám hú fia! Aldjuk mi is emlékedet! Csermő, ápr. 22. Vadas Gyula.

Dr. Bartók Jenő theol. m. tanár előfizetést hirdet *„Jézus gondolatai az Isten országa jövődjéről”* című hosszabb tanulmányára, mely lapunkban is megjelent. E tanulmányában, mint szerző mondja, megkísérlette összefüggően előadni, a mit Jézus az Isten országa egykori beteljesedéséről, tehát a feltámadásról, halál utáni állapotáról stb. tanított. A világosságot senki sem fogja szerzőtől megtagadhatni. A tanulmány pár hét múlva elhagyja a sajtót; terjedelme 6½—7 iv leend, ára 80 krajczár, mely összeg előzetes beküldése (szerző címére, Debreczen, főiskola) után a művet bérmentesen kapja meg az előfizető. A beküldést május 15-ikéig, de legkésőbb e hó végéig kéri a szerző.

Együttal ugyancsak dr. Bartók Jenő előfizetést hirdet az *„Ó-héber vallásos irodalom nagy alakjai”* és a *„Teleologiai idealismus metaphysikai főbb eszméi”* cz. műveire. Az elsőnek ára 30 kr., az utóbbié 1 frt. Az utóbbiból azonban még csak néhány példány van készletben. A jeles fiatal tudós jelzett művei méltán megérdemlik a szakközönség figyelmét.

— **Halálozások.** Özvegy *Molnár Lajosné*, szül. *Finkei Irma* asszony haláláról vettünk szomorú tudósítást, a ki hosszú évekre terjedő testi és lelki szenvedések után, életének 38-ik évében f. é. április 26-ikán Miskolczon végezte be, nagy megpróbáltatások által megkeserített életpályáját. A megboldogult negyedik év óta szomorú özvegyiségben élő hitvese volt *Molnár Lajos* sárospataki ref. főiskolai tanárnak, a kinek korai halálával egyik leghűbb és legtehetségesebb munkását veszítette vala el a testvér főiskola. Most már feltalálják a szerető hitvesek egymást s a nyugalmat, melyet ez élet megtagadott tőlök; de itt hagyták teljes árvaságban egyetlen gyönyörűségüket, azt a két kis árva gyermeket. Uram Isten, pótolj ki ez ártatlanoknak ezt a pótolhatatlan veszteséget! Mi magunk a baráti kegyelet legbensőbb és legfájdalmasabb érzelmeivel tehetetlenül állunk e kettős sírdomb felett. — A főiskola ismét elvesztette egy jeles növendékét. *Széles Mózes*, I. gymn. tanuló, szatmármegyei matolcsi szegénysorsú szülők gyermeke ápr. 27-én a városi közkórházban, a hova diphteritise miatt kellett szállítani, meghalt. Halálát szívszélhűdés okozta, a mi annál fájdalmasabban lepett meg mindenkit, mert az orvosi jelentés szerint a diphteritise már meggyógyult. Temetése f. hó 29-én ment végbe tanárai és az ifjuság őszinte részvételével.

TARTALOM-JEGYZÉK: Az új ezredév küszöbén. Mitrovics Gyula. — Tárca: Jézus gondolatai az Isten országa jövődjéről. Dr. Bartók Jenő. — A hittanhallgatók létszáma apadásának kérdéséhez. Csiky Lajos. — T a n ú g y: Internátus a debreczeni ev. ref. kollégiumban. Elek Lajos. — K ö z é l e t ű n k: A Magyar Prot. Irodalmi Társaság közgyűlése. Csiky Lajos. — A felső-szaholcsi egyházmegye közgyűlése. Referens. — A békésháti egyházmegye közgyűlése. Fekete Gyula. — Különfelek. — Pályázatok.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.

Debreczen, 1896. „Csokonai” nyomda és kiadó részvény-társaság nyomása.

Pályázat

az érmelléki *szalacsi ev. ref. lelkészi állomásra.*

Ezen első osztályú állomás évi jövedelme a jelentő iv adatai szerint 1557 frt, mely föld, termény és stóla fizetésből áll. A megválasztandó lelkész, ezen állomást, 1897-ik évi április 27-én foglalja el. A pályázati kérvények, minősítvénynyel felszerelve, május 22-ikéig az esperesi hivatalhoz, H.-K.-Szentimre, u. p. Szalárd — küldendők.

Kelt Debreczenben, 1896. május 3.

KISS ÁRON
püspök.

Pályázat.

A nyugalomba lépés folytán üresedésbe jött a beregi ev. ref. egyházmegyében levő első osztályú *szernyei* lelkészi állomásra pályázat hirdetik.

Jövedelem, a mely részben proventuáleból, részint földbirtokból áll, 1463 forint 50 krajczárra van értékelve.

Ezen jövedelem ¼ része a nyugalomba lépett lelkészt illeti. Az országos lelkészi özv. és árva gyámintézetbe fizetendő belépési és tagsági díjat, a megválasztott az egész jövedelemtől tartozik fizetni.

A pályázati kérvények kellőleg felszerelve *Sütő Kálmán* beregi espereshez Munkácsra küldendők. Határidő 1896. május 28.

Debreczen, 1896. május 3.

KISS ÁRON
püspök.

Pályázat.

Az államsegélyben részesülő *pesti* ref. főgymnasiumon betöltendő *német nyelv és irodalmi* tanári székre pályázat nyittatik. Pályázhatnak reformált vallású, a kijelölt tanszakra képesített okleveles tanárok. E tanszék javadalma egyelőre 1200 frt törzsfizetés és 400 frt lakáspénz, öt évenként (öt ízben) 100 frt fizetés-pótlék, megnyilando üresedések esetén fokozatos előléptetés (1300, 1400, 1600, 1800 frt törzsfizetés és 500 frt lakáspénzre).

E tanárt az egyháztanács ajánlatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

A kellőleg felszerelt pályázati folyamodványok a pesti ref. egyháztanács elnökségéhez (Budapest, Kálvintér 7. sz.), f. é. június hó 5-ig küldendők be.

A pesti egyháztanács 1896. ápril 30-iki üléséből.

Szász Károly.